

AZ ERŐSZAK PREZENTÁCIÓJA
AZ RTL KLUB ÉS A TV2 NEM ZENÉS FIKCIÓS
MŰSORAIBAN

TARTALOM

1. Bevezetés.....	2
2. A kutatás eredményeinek összefoglalása	4
3. A vizsgálat mintája.....	6
4. Szexualitás és trágárság a műsorokban.....	8
5. Erőszakos műsorszámok a TV2 és az RTL Klub műsorszerkezetében	11
5.1. Az erőszakos műsorrészek időtartama	17
5.2. Erőszakos jelenetek gyakorisága.....	20
6. Az erőszak bemutatásának módja.....	23
6.1. Az erőszakos jelenetek típusai	23
6.2. Az erőszakos jelenetek helyszíne	27
6.3. Az erőszak ábrázolása	28

1. BEVEZETÉS

Az ORTT Műsorfigyelő és -elemző Szolgálat tartalomelemzéses módszerrel vizsgálta az RTL Klub és a TV2 műsorkínálatának erőszaktartalmát. A kutatás a tévécsatornák nem zenés fikciós műsoraira - köztük a gyermekműsorokra -, valamint ezek promócióira terjedt ki. Az elemzési időszak mindkét adó esetében egy nyári (2000. július 24–30.) és egy őszi hetet (2000. november 6-12.) foglalt magában.

Az erőszak mértékének vizsgálata a televíziós műsorkínálatban, valamint az erőszak-ábrázolás hatásának értékelése a médiakutatások és pszichológiai vizsgálatok gyakori témája. Ezek az elemzések számos érvet vonultatnak fel az agresszivitást bemutató televíziós műsorok erőszakot gerjesztő hatása mellett. Ugyanakkor egy sor vizsgálati eredmény cáfolja, de legalábbis árnyalja a médiabeli erőszak és a nézők agresszív viselkedése közötti közvetlen kölcsönhatás létezését. Ez utóbbi álláspontok legtöbbször azzal érvelnek, hogy az erőszakos műsorok a nézők agresszivitását nem feltétlenül növelik, a hatás szorosan függ a bemutatott agresszív aktusok realitásától és az ábrázolás valóságosságától. Az erőszak hatásmechanizmusaival foglalkozó szakemberek között abban azonban egyetértés mutatkozik, hogy a durva jelenetek közönségre gyakorolt hatásai a nézők egyes szocio-demográfiai jellemzőitől mindenképpen függenek. E felfogás szerint a legfiatalabb korosztályok tagjai, valamint a pszichológiai szempontból éretlenebb nézői csoportok agresszivitása mindenképpen erős függést mutat az általuk végignézett műsorszámok erőszaktartalmától.

A médiabeli erőszak hatásának vizsgálata nem volt a jelen kutatás feladata. Tartalomelemzésünk célja az volt, hogy a két kereskedelmi csatorna fent megjelölt műsortípusaiban megmérje az erőszakos műsorszámok előfordulásának mértékét, illetve felvázolja az agresszivitás ábrázolásának legfontosabb jellemzőit. Így tanulmányunkban nem foglaltunk állást azzal kapcsolatban, hogy a műsorokban tapasztalható agresszivitás miképpen befolyásolja a nézői csoportokat.

* * *

A vizsgálat során a TV2 és az RTL Klub nem zenés fikciós műsorait sztenderd kódlapok alapján jellemeztük, ezt követően számítógépes adatbázist hoztunk létre. Az eredményeket statisztikai módszerekkel elemeztük, azaz minden esetben arra voltunk

kíváncsiak, hogy az egyes vizsgálati szempontok szerint miként írhatók le a kereskedelmi csatornák műsorkínálata, valamint a tévécsatornákat jellemző paraméterek között kimutathatóak-e - statisztikai értelemben releváns - különbségek.

A kutatási jelentésben - a táblázatok és ábrák előtt - ismertetjük azokat az összefüggéseket, amelyek statisztikai értelemben relevánsnak mondhatók. A táblázatokban dőlt betűvel jelöltük azokat az adatokat, amelyek az alacsony esetszámok miatt csak fenntartásokkal kezelhetők.

Amennyiben az egyes kategóriákba egyetlen műsoregység sem sorolható, a táblázatokban “-” jel szerepel, a “0” pedig az 1 százaléknál ritkább gyakoriságot jelzi. A táblázatokban és az ábrákon közölt százalékos adatok összege a kerekítések miatt eltérhet a száz százaléktól.

2. A KUTATÁS EREDMÉNYEINEK ÖSSZEFOGLALÁSA

A két kereskedelmi csatorna műsorszolgáltatási jegyzőkönyveinek adataiból egyértelműen kiderül, hogy a TV2 napi átlagos műsorideje hosszabb, mint konkurenséé. A TV2 az elemzett műsортípusok összesített műsorideje tekintetében is megelőzte az RTL Klubot. A TV2 előtt ülve a nézők, a két vizsgált hét alatt, összesen 160 órán keresztül kísérhettek figyelemmel nem zenés fikciós műsorokat, gyermekműsorokat, illetve ezek promócióit. Ugyanezen műsортípusok 135 órán keresztül voltak láthatók az RTL Klubon. Abban a tekintetben viszont megegyezett a két csatorna, hogy műsoridejük több mint felét tették ki a kutatásunk tárgyát képező műsorszámok.

Előjáróban leszögezhetjük, hogy az RTL műsorszámái között gyakrabban tűntek fel olyanok, amelyekben tetten érhető volt valamilyen erőszakos aktus. A két időszak összevetéséből kiderült az is, hogy ez a különbség elsősorban a nyári műsorhét kínálatának volt köszönhető. Ennek minden bizonnyal az a magyarázata, hogy nyáron az emberek kevesebbet televízióznak, így az erőszak egyfajta nézőcsalogatónak számít. Ekkor az RTL műsorszámainak 63 százalékában volt olyan jelenet, amelynek cselekménye agresszivitást tartalmazott, a TV2-nél ez az arány „csak” 45 százalékot tett ki. Lényegesen kisebb különbséget regisztráltunk a két csatorna között novemberben. Igaz, ekkor is az RTL Klub műsoraiban találtunk nagyobb arányban erőszakos jeleneteket, ám a két médium közötti különbség mindössze négy százalékra csökkent. Az RTL műsorválasztéka mindenekelőtt a hétköznapokon sugárzott műsorai miatt tekinthető erőszakosabbnak konkurensénél. Hétvégén nagyjából azonos arányban fordultak elő agresszív tartalmú műsorok a két műsorszolgáltatónál. További hasonlóságot jelent a csatornák között, hogy az egyestés filmekben volt a legnagyobb az erőszak mértéke. Az RTL Klub ebben a tekintetben is felülmúlta vetélytársát, hiszen ezen filmjeinek több mint 90 százalékában volt legalább egy agresszív aktust bemutató jelenet, a TV2 filmjeinek viszont „csak” háromnegyedéről mondható el ugyanez. Az RTL kínálatában ráadásul a sorozatokban és gyerekrajzfilmekben is gyakrabban bukkantak fel erőszakos műsorok.

Az RTL-nél szinte valamennyi műsorsávban gyakoribbak voltak az erőszakot tartalmazó programok, mint vetélytársánál, de e különbség különösen szembetűnő a nyári hét

délelőtti műsorsávjában. Ez azért is feltűnő, mert a vakáció miatt ekkor az átlagnál több fiatalok néztek a tévékészülékek előtt. Ebben az időszakban az RTL délelőtt sugárzott műsorszámainak 72 százaléka tartalmazott agressziót, a TV2-n ugyanez a mutató „csak” 30 százalékot ért el.

Az adatok egy másfajta megközelítése azt is elárulja, hogy az RTL-nél nem csupán az erőszakos jeleneteket tartalmazó műsorszámok aránya volt magasabb, hanem az agressziót prezentáló jelenetek összesített hossza is. A két vizsgált héten az RTL Klubon több mint 17 órán keresztül sugároztak erőszakos jeleneteket, a TV2-n valamivel kevesebb, mint 12 órán át. A két időszak valamennyi műsorsávjában az RTL-nél volt magasabb az erőszakos jelenetek bemutatásával eltöltött műsoridő mértéke. E televízió műsoridejének 13 százaléka tartalmazott agresszív jeleneteket, a TV2-n ugyanez az arány 7 százalékot ért el.

Vizsgálatunk nem adhatott pontos választ arra a kérdésre, hogy a tévécsatornákon hány percenként bukkantak fel erőszakos momentumok, hiszen az elemzés nem terjedt ki a műsoridő egészére. Közelítő adatot mégis ki lehetett számítani, ugyanis megadható az az átlagos időtartam, amely két fikciós (ideértve a promóciókat is) műsorszám agresszív jelenetsora között eltelik. E mutató alapján is kijelenthető, hogy az RTL műsorai előtt ülve, a nézők jóval gyakrabban találkozhattak erőszakos eseményekkel. A vizsgált programok alapján a TV2-n átlagosan 19 „fikciós” műsorperc telt el két agresszív jelenet között, az RTL-nél viszont csak 10 perc. Az erőszakos jelenetek ugyan mindkét adón sűrűsödtek a délutáni és az esti órákban, azonban a különbség a nap valamennyi szakaszában fennállt a két csatorna között.

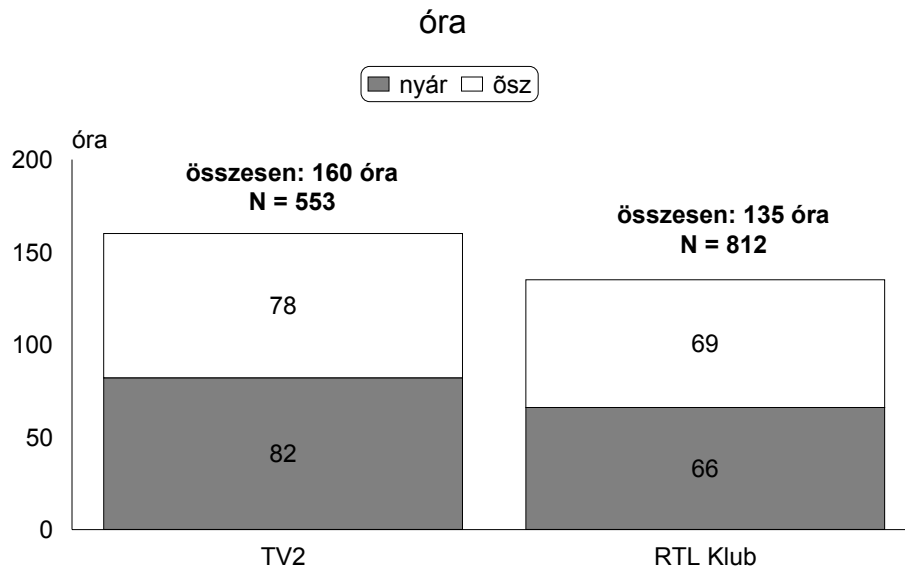
Vizsgálatunk eredményei azt mutatják, hogy az RTL Klub műsorkínálatának erőszak tartalma magasabb, mint a TV2-é. Ez a következtetés leginkább azon alapul, hogy az RTL műsoraiban gyakrabban voltak agresszív aktusokat is bemutató műsorszámok, valamint az erőszak műsorideje is nagyobb volt, mint a vetélytársnál. Az erőszakos jelenetek prezentálásának vizsgálata arról is árulkodik, hogy a TV2-n az agresszió bemutatása valamivel naturalisabban történt. Ezen a csatornán többször láthattak a nézők gyilkosságot vagy gyilkossági kísérletet, de kétszer gyakoribbak voltak azok a műsorrészek is, amelyek az agresszivitást durvábban jelenítették meg, azaz, amelyek sérüléseket, emberi szenvedéseket nem csak utalásszerűen, hanem részletesen is bemutattak (az agresszív jelenetek 18 százalékában történt ilyen). A naturalisabb erőszak-ábrázoláshoz tartozik, hogy a TV2 erőszakos jeleneteiben rendszeresebben voltak láthatók halott és sérült emberek.

3. A VIZSGÁLAT MINTÁJA

A két kereskedelmi televízió összesen 1365 (295 óra) műsorszám került be a vizsgálati mintába. Az elemzett műsorok közül 553 (160 óra) a TV2-n került adásba, 812-t (135 óra) pedig az RTL Klub sugárzott (**1. ábra**).

1. ábra

Elemzett műsoridő a TV2 és az RTL Klub csatornán

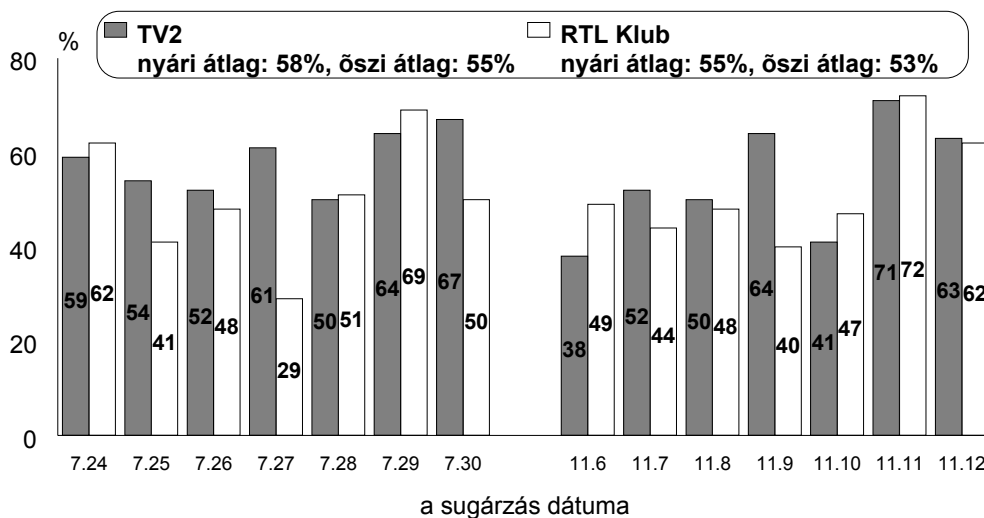

Vizsgálatunk nem valamennyi műsorra, hanem csupán a nem zenés fikciós műsorokra terjedt ki, ide értve a gyermekműsorokat is. Ezek promócióit is rögzítettük és elemeztük. E műsorok a tévécsatornák heti műsoridejének több mint felét tették ki (**2. ábra**).

2. ábra

Nem zenés fikciós műsorok (gyerekműsorok is), valamint ezek promócióinak aránya a tévécsatornák műsoridejében

százalékban

A nem zenés fikciós műsorok legnagyobb hányadát mindkét csatornán a filmsorozatok jelentették (**1. táblázat**). A TV2 a két vizsgált héten összesen 82 órán át, az RTL Klub pedig 67 órán keresztül sugárzott valamilyen filmsorozatot. Szembetűnő, hogy az RTL-en a nézők éppen kétszer annyi ideig láthatták a csatorna valamely elemzésbe került műsorának promócióját, mint a TV2 esetében (TV2: 5 óra, RTL: 10 óra).

1. táblázat: A vizsgált műsортípusok hossza összesen, órában

N = 1365

	TV2	RTL Klub
Egyestés mozifilm, játékfilm, tévéfilm	55	44
Filmsorozat	82	67
Rajzfilm gyerekeknek	17	13
Rajzfilm felnőtteknek	1	0,1
Promóció	5	10
Mozifilm reklámja	0,0	0,2
Egyéb ¹	-	2
Összesen	160	135

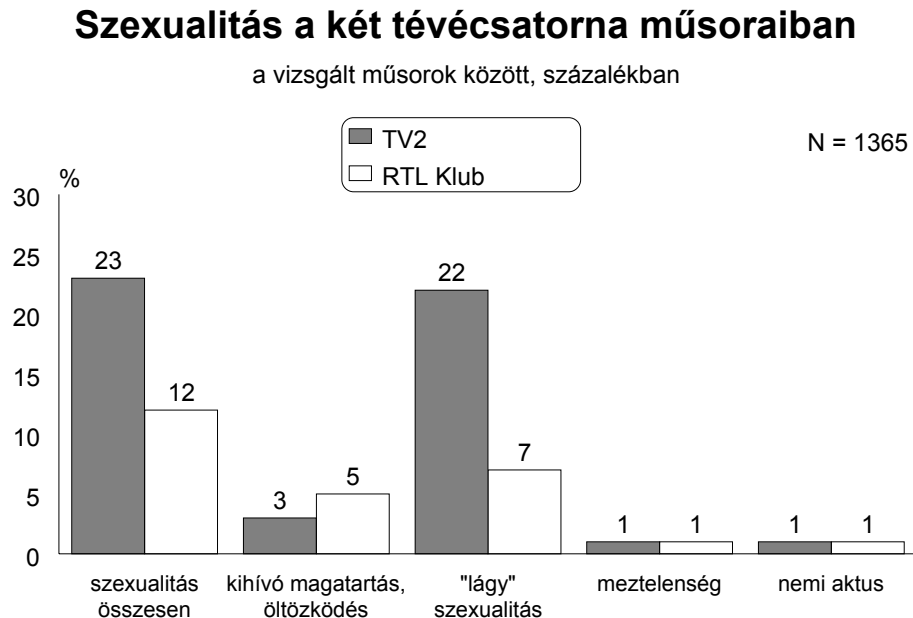
¹ Az RTL Klub Kölyökidő című műsorának stúdiófelvételeit az egyéb kategóriába soroltuk.

4. SZEXUALITÁS ÉS TRÁGÁRSÁG A MŰSOROKBAN

Az erőszakos jelenetek vizsgálatának kiegészítéseként, a műsorokat abból a szempontból is elemeztük, hogy azokban milyen sűrűn találkozhattak a nézők a szexualitás ábrázolásával, illetve mennyire rendszeresen fordultak elő trágár kifejezések.

Szexuális tartalom a TV2 műsoraiban jelentősen gyakrabban fordult elő, mint az RTL-nél. Az előbbi csatorna műsorainak 23 százaléka mutatott be szexuális jellegű eseményeket vagy képsorokat, miközben az RTL-nél ez az arány csak 12 százalék volt (**3. ábra**). Az eredmények azt is megmutatták, hogy a TV2-n (de az RTL Klubon is) elsősorban „lágý” szexuális ábrázolásról volt szó, vagyis műsorainak negyedében csókolózást, ölelkezést láthattak a nézők.

3. ábra

Szexualitás szempontjából valamennyi napszakban fennállt a különbség a két televízió között (**2. táblázat**). Különösen szembetűnő ez a főműsoridőben, hiszen a TV2 ekkor adásba került műsorainak 33 százalékában volt tetten érhető (elsősorban „lágý”) szexuális tartalom, miközben a vetélytársnál ez csak 12 százalékot ért el.

2. táblázat: Szexualitást tartalmazó műsorok az egyes napszakokban, százalékban

N = 1365

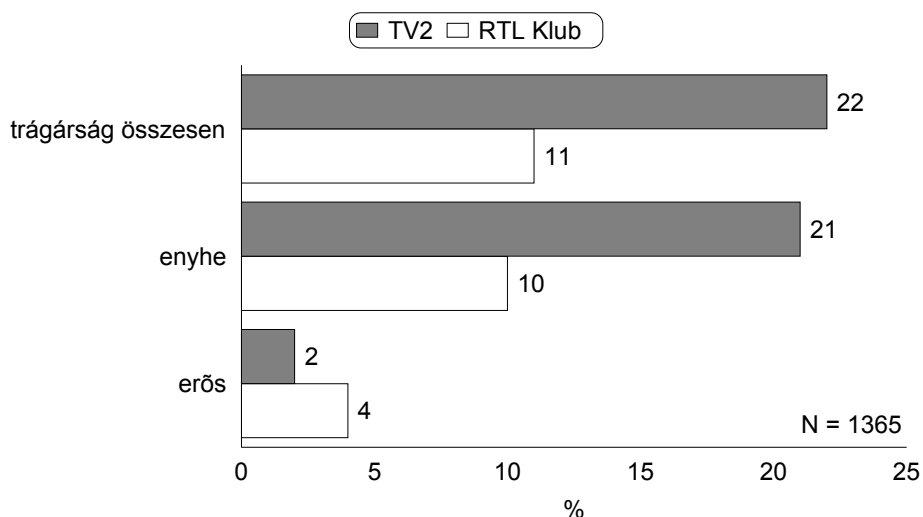
	TV2				RTL Klub			
	délelőtt	délután	főműsoridő	éjjel/hajnal	délelőtt	délután	főműsoridő	éjjel/hajnal
Szexualitás összesen	18	24	33	18	9	15	12	9
Kihívó magatartás „Lágy” szexualitás	1	3	8	1	5	5	6	6
Meztelenség	-	-	6	1	-	1	1	1
Nemi aktus	-	-	3	1	-	0	1	1

Ugyancsak gyakrabban fordultak elő a TV2-ben trágárságok (4. ábra, 3. táblázat). E csatorna műsorainak 22 százalékában használtak ilyen kifejezéseket, az RTL-nél viszont csak minden tizedik műsorszámában. Az eredmények arról is tájékoztatnak, hogy a trágár kifejezések inkább az enyhe kategóriába sorolhatók, súlyosabb káromkodásokkal, nemi szervekkel kapcsolatos megnyilvánulásokkal ritkán találkozhattak a nézők.

4. ábra

Trágár szövegek előfordulása a műsorokban

a vizsgált műsorok között, százalékban

3. táblázat: Trágárságot tartalmazó műsorok az egyes napszakokban, százalékban
 N = 1365

	TV2				RTL Klub			
	délelőtt	délután	főműsoridő	éjjel/hajnal	délelőtt	délután	főműsoridő	éjjel/hajnal
Trágárság összesen	17	23	31	21	9	12	13	12
Enyhe	17	22	29	17	9	10	11	12
Erős	-	2	4	4	3	4	4	5

5. ERŐSZAKOS MŰSORSZÁMOK A TV2 ÉS AZ RTL KLUB MŰSORSZERKEZETÉBEN

A kutatás legfontosabb célja az volt, hogy a kereskedelmi csatornák fikciós műsorkínálatában az erőszakos cselekmények és események jellemzőit felvázolja. Egy műsorrészt abban az esetben értékeltünk erőszakosnak, amennyiben olyan eseményt mutatott be, amelynek során:

- emberekben, állatokban, környezetben, tárgyakban károk, sérülések keletkeztek,
- az erőszak áldozata vagy „forrása” emberi szereplő, illetve humanizált szereplő volt,
- erőszakosnak tekintettük továbbá azokat a jeleneteket, amelyekben az erőszakra utaló magatartás vagy fenyegetés nem érte el célját (verbális erőszak)².

Az eredmények értékelésekor először arra kerestük a választ, hogy az egyes műsортípusok mekkora hányada tartalmazott erőszakot. A kutatás alapegységét a műsorszámok jelentették. Ebben a szakaszban nem vettük figyelembe, hogy egy-egy erőszakos műsorszám hány jelenetében került sor agresszió prezentálására.

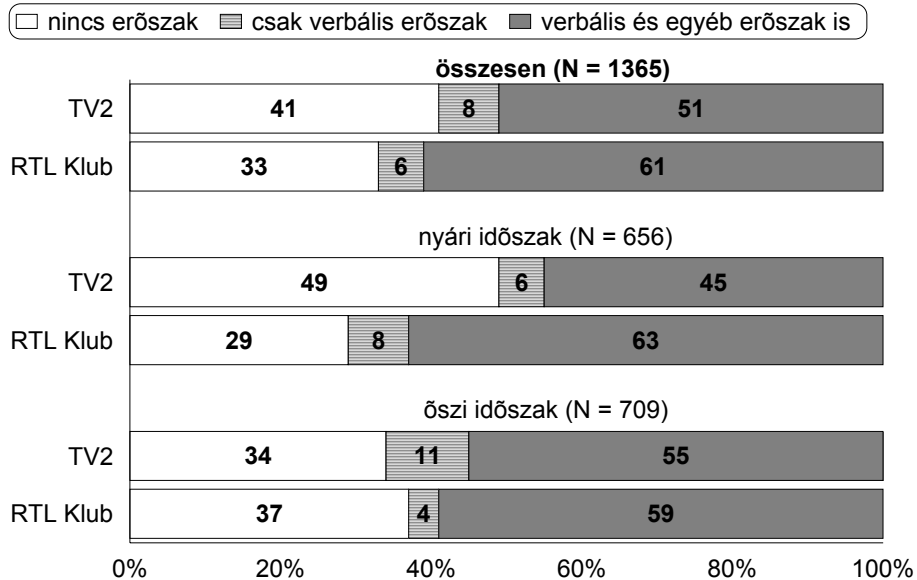
Az RTL Klub műsorai között kisebb hányadot képviseltek az erőszakos aktust nem tartalmazó műsorszámok (**5. ábra**). E csatorna műsoregységeinek egyharmadában nem volt jelen semmilyen formában agresszivitás, a TV2 esetében ugyanez az arány 41 százalékot tett ki. Utóbbi csatorna műsorszámainak 8, az RTL Klub-énak 6 százaléka csak verbális erőszakot mutatott be. A TV2 programjainak felében (51%) verbális erőszakon kívül más agresszív eseménysorokat is láthattak a nézők, az RTL műsorainak viszont már 61 százalékáról mondható el ugyanez. A különbség elsősorban a nyári időszak tendenciáival magyarázható. Ekkor a TV2 műsorainak 51 százaléka hordozott erőszakos tartalmat, az RTL Klubnál viszont 71 százaléka. Az őszi héten az erőszakot tartalmazó műsorszámok aránya lényegében azonos volt (TV2: 66%, RTL: 63%).

²Jelenetnek az egy eseménysort bemutató műsorrészeket tekintettük, a vágások, plán-váltások számától függetlenül.

5. ábra

A műsorszámok erőszaktartalma a TV2 és az RTL Klub csatornákon

százalékban

Mindkét csatornán az egyestés filmek között találtunk leggyakrabban verbális erőszakon kívül más agresszív eseményeket is bemutató részeket (4. táblázat). Amíg azonban az RTL Klub játékfilmjeinek 96 százaléka volt erőszakos, a TV2-nek „csak” háromnegyede (72%). Ugyancsak rendszeresebben találkozhattak a nézők erőszakos programokkal az RTL sorozatai (TV2: 40%, RTL: 50%) és rajzfilmjei (TV2: 30%, RTL: 72%) között. Nem mutatkozott viszont lényeges különbség a két csatorna erőszakot tartalmazó promócióinak arányában (TV2: 57%, RTL: 62%). Szembetűnő, hogy míg a TV2 gyermekrajzfilmjei a csatornára jellemző átlagnál kevesebb agresszivitást hordoztak (30%), addig az RTL-n sugárzottak a rá jellemző átlagnál is gyakrabban prezentáltak valamilyen erőszakot (72%).

4. táblázat: Az erőszak előfordulásának aránya műfajok szerint, százalékban N= 1365

	nincs erőszak		csak verbális erőszak		verbális és egyéb erőszak is	
	TV2	RTL Klub	TV2	RTL Klub	TV2	RTL Klub
Egyestés mozifilm, játékfilm, tévéfilm	22	1	6	3	72	96
Filmsorozat	52	38	8	12	40	50
Rajzfilm gyerekeknek	64	28	6	0	30	72
Rajzfilm felnőtteknek	78	0	11	0	11	100
Promóció	34	32	9	6	57	62
Mozifilm reklámja	50	20	-	-	50	80
Egyéb	-	100	-	-	-	-
Összesen	41	33	8	6	51	61

Az erőszakos jelenetek brutalitásának mértéke, prezentációjának realitása szempontjából a vizsgált agresszív jelenetek természetesen eltérőek voltak. Vizsgálatunk e szakaszában az erőszakos jeleneteket csak két csoportra különítettük el: külön csoportot alkottak azok az erőszakos műsorrészek, amelyekben csupán a verbális megnyilvánulások tartalmazták az agresszív momentumokat, illetve azok, amelyekben az agresszív aktusok vizuális bemutatására is sor került. Természetesen az erőszakos műsorrészek között egyéb szempontok szerint is lényeges különbségek mutathatók ki: így például az események brutalitásának fokozata szerint, a bemutatás realitása szerint, vagy abból a szempontból, hogy az eseményeket humorosan jelenítik-e meg a nézők előtt, vagy sem. Ezekkel az eltérésekkel, az „Az erőszak bemutatásának módja” című fejezetben önállóan foglalkozunk majd.

Az erőszak nézőkre gyakorolt hatásának vizsgálata egy külön tanulmány feladata lenne, jelen kutatás keretében e kérdés taglalására nem keríthettünk sort. Az azonban könnyen belátható, hogy a tévécsatornák műsorait az egyes napszakokban különböző összetételű nézői csoportok kísérik figyelemmel. Nyilvánvalóan több gyermek szembesül a műsorok erőszakos jeleneteivel a délelőtti, kora délutáni időpontokban. Éppen ezért arra is választ kerestünk, milyen különbségek vannak az erőszakos műsorszámok gyakoriságában az egyes napszakokban. A vizsgálat e szakaszában az alábbi időszakokat különböztettük meg:

- *délelőtt: 8.00 – 12.00 óra között,*
- *délután: 12.00 – 18.30 óra között,*
- *főműsoridő: 18.30 – 21.30 óra között,*

- *éjjel/hajnal: 21.30 – 8.00 óra között*³.

A két vizsgált hetet együtt szemlélve elmondható, hogy a legkevesebb erőszak tartalmú műsorszám mindkét tévécsatormánál a délelőtti sávba esett (**6. ábra**). A TV2-nél ebben az időszakban a műsorszámok 46 százaléka tartalmazott valamilyen agresszív aktust, az RTL Klubnál viszont több mint a fele (58%). Ez utóbbi műsorszolgáltatónál a nap további szakaszaiban mindenütt 70 százalék körül alakult a műsorok agressziótartalma, igaz, a TV2 főműsoridőben sugárzott műsorai még ezt az arányt is meghaladták (76%).

Korábban jeleztük, hogy az erőszakos műsorszámok aránya a TV2-n lényegesen magasabb volt a novemberi héten, mint nyáron. A legerőteljesebb változás a csatorna délutáni kínálatában tapasztalható. Míg a nyári időszakban a délután sugárzott műsorszámok felében láthattak a nézők erőszakos eseménysorokat (49%), addig novemberben ez az arány 76 százalékra emelkedett. Ehhez hasonlóan, jelentős elmozdulás történt a TV2 délelőtti műsorszámainál. A júliusi héten ebben az időpontban adásba került műsorok 36 százaléka tartalmazott agressziót, novemberben viszont már minden második (54%). Említésre méltó, hogy míg a TV2 kínálatában általában növekedett az erőszakos tartalommal jellemezhető műsorok aránya novemberre, addig az RTL Klubnál csökkent. Szembetűnő az is, hogy a nyári időszakban - amikor a vakáció miatt délelőtt minden bizonnyal sok gyerek ült a televíziók előtt - az RTL műsorszámainak majdnem kétharmada (62%) tartalmazott erőszakot.

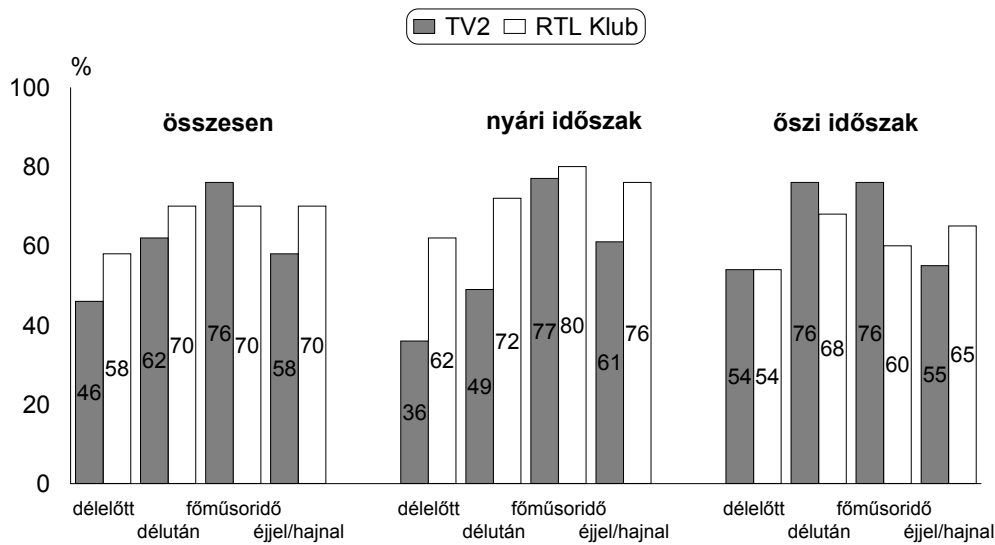
6. ábra

³ A műsorszámok besorolásánál a kezdési időpontokat vettük figyelembe, mivel a műsorok mindössze 3 százalékának esett eltérő időszakra a kezdési időpontja és a vége.

Erőszakot tartalmazó műsorok aránya az egyes napszakokban

százalékban

N = 1365

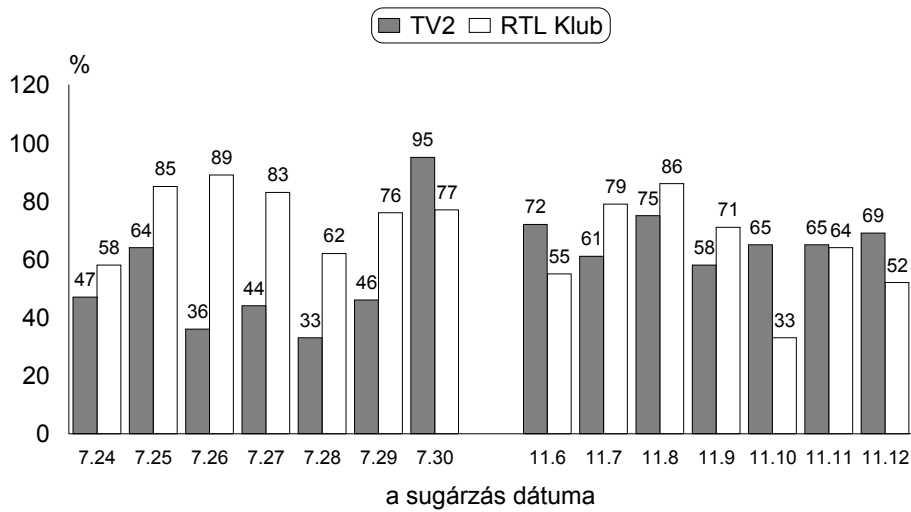

Korábban utaltunk rá, hogy az RTL csak a nyári hét eredményei alapján tűnik „erőszakosabbnak” konkurensénél, az őszi időszakban már kisebb a különbség. Ezt jól érzékelteti, hogy nyáron csak egyetlen nap haladta meg a TV2 erőszakos műsorainak gyakorisága az RTL Klub-ét, novemberben viszont már négy napon (7. ábra).

7. ábra

Erőszakos műsorszámok aránya a vizsgált napokon

százalékban

A tévénézési szokások adatai azt mutatják, hogy hétköznapokon a nézők aránya a legtöbb fogyasztói csoportban a késő délutáni, esti órákban éri el a legmagasabb értéket, szombaton és vasárnap viszont általában növekszik a tévé előtt töltött idő mértéke és a tévénézés kezdete korábbi időpontra helyeződik át. Ebből kiindulva, arra is kíváncsiak voltunk, miképpen alakult az agresszivitást tartalmazó műsorszámok gyakorisága a hétvégi napokon. Az eredmények azt mutatják, hogy a szombati és vasárnapi kínálat alapján hasonlóan működtek a csatornák, tehát az erőszakos műsorszámok előfordulásának gyakoriságában sokkal inkább hétköznapokon alakult ki a különbség.

A TV2 hétköznap sugárzott műsorainak 45 százaléka verbális erőszak mellett más agresszív aktust is bemutatott (**5. táblázat**). Az RTL Klubon hétfőtől péntekig a műsorszámok 60 százaléka tartalmazott erőszakot. Utóbbi csatormán ez az arány hétvégékre sem változott meg (63%), a TV2-n viszont szombaton és vasárnap magasabb lett.

5. táblázat: Erőszakos műsorszámok aránya hétköznapokon és hétvégéken, százalékban N = 1365

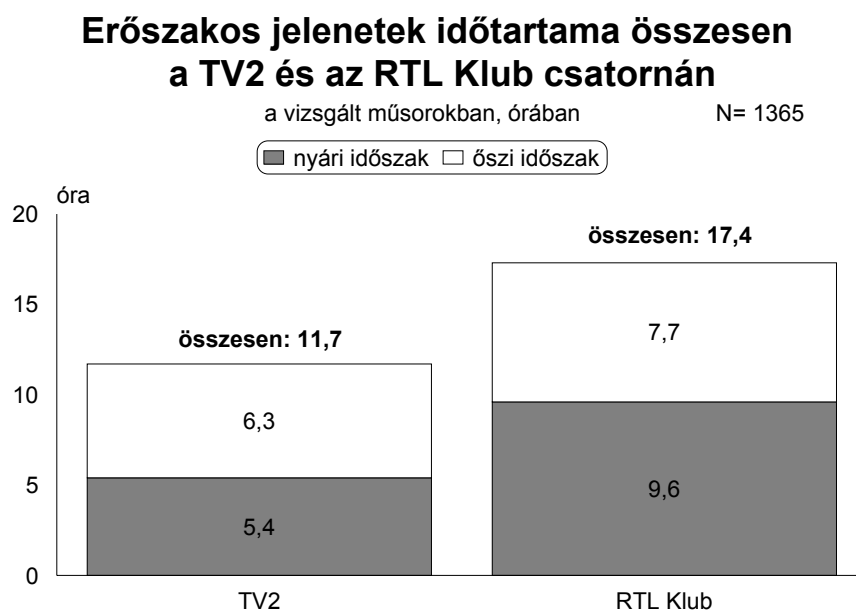
	Hétköznap			Hétvége		
	nincs erőszak	csak verbális erőszak	egyéb erőszak is	nincs erőszak	csak verbális erőszak	egyéb erőszak is
TV2	45	10	45	34	6	60
RTL Klub	32	8	60	34	3	63

5.1. Az erőszakos műsorrészek időtartama

A tanulmány eddigi részeiben az erőszakot tartalmazó műsorok előfordulásának gyakoriságát vizsgáltuk. A továbbiakban az agresszív aktusokat bemutató jelenetek időtartamának jellegzetességeit ismertetjük.

A két csatornán összesen 29 órán keresztül láthattak a nézők olyan jeleneteket, amelyek erőszakos aktusokat mutattak be (**8. ábra**). A vizsgált időszakok között mindössze 1 órányi különbség mutatható ki: a nyári héten 15, az őszi pedig 14 óra volt az agresszív jelenetek összesített időtartama. Az RTL Klub e tekintetben is „erőszakosabbnak” tekinthető, mint a TV2. Amíg az előbbi műsorszámaiban az erőszakos jelenetek időtartama két hét alatt több mint 17 óra volt, addig a TV2-n a nézők valamivel kevesebb, mint 12 órán keresztül láthattak agressziót. Az eredményekből az is kiderül, hogy a TV2 esetében az erőszakos jelenetek időtartama egy órával nőtt az őszi héten, az RTL Klubnál ellenben két órával csökkent. Ezzel együtt az RTL novemberben is hosszabb ideig sugárzott erőszakos jeleneteket.

8. ábra

Az eddigiekből is kitűnt, hogy az RTL műsorszámai között nagyobb arányban találhattak a nézők olyanokat, amelyek erőszakos aktusokat tartalmaztak, ráadásul ezen a csatornán az erőszakos jelenetek összesített időtartama is felülmúlta a TV2 esetében tapasztaltakat. Azt, hogy az RTL műsorkínálata erőszakosabb, az is alátámasztja, hogy

műsoridejének nagyobb hányadát tették ki azok az időszakok, amikor erőszakos jelenetek sugárzására került sor. Az RTL-nél az összes elemzett műsoridő 13 százalékában volt agresszió, a TV2-n ugyanez az arány csak 7 százalékot tett ki (**6. táblázat**).

Korábban jeleztük, hogy az erőszakos jelenetek időtartama a TV2-n növekedést mutatott a nyári és az őszi hét összevetésekor, míg az RTL-nél csökkenést tapasztaltunk. A változás - amely ellentétes irányú - közel hasonló mértékű volt: a TV2 esetében 2, az RTL Klubnál pedig 3 százalékpont. A 6. táblázatban az erőszakos jelenetek időtartamának arányát a két csatorna teljes műsoridején belül is bemutatjuk. Természetesen ez az adat csupán tájékoztató jellegű, hiszen vizsgálatunk nem terjedt ki a csatornák valamennyi műsorára, így például nem mértük a hírműsorok, a dokumentumfilmek erőszaktartalmát sem.

6. táblázat: Erőszakot tartalmazó műsoridő aránya, a műsorszámok teljes időtartamának százalékában N = 1365

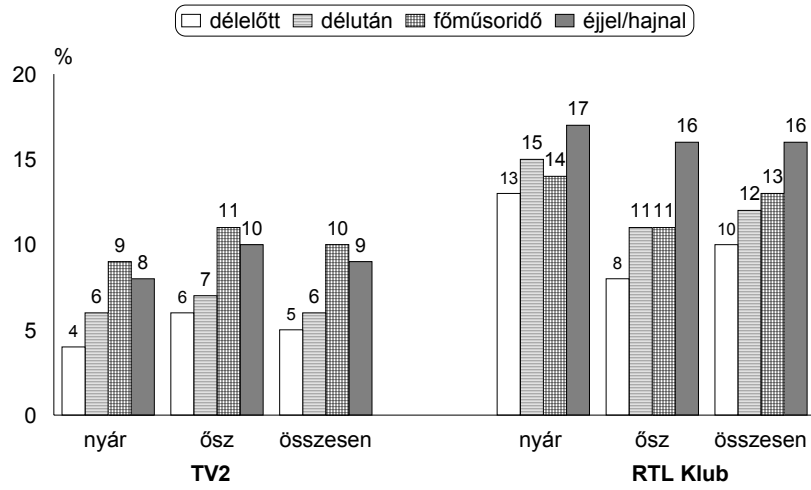
	Tv2	RTL Klub
Elemzett műsorok között	7	13
<i>Nyár</i>	6	14
<i>Ősz</i>	8	11
Teljes műsoridőn belül	4	7
<i>Nyár</i>	4	7
<i>Ősz</i>	4	6

Az agresszív aktusokat tartalmazó műsorrészek összesített időtartamának tekintetében nyáron és ősszel is az RTL Klub mutatkozott „erőszakosabbnak” a napszakok szinte mindegyikében (**9. ábra**). A legkisebb különbség a két csatorna között főműsoridőben jelentkezett, ekkor a TV2 műsoridejének 10 százalékában sugárzott agressziót, az RTL Klub pedig 13 százalékban. Ezzel szemben, a délelőtti, délutáni és az ún. éjjeli/hajnali időszakban az erőszakos műsorrészek időtartamának százalékos aránya az RTL Klubnál körülbelül kétszer nagyobb volt vetélytársánál. Az eredmények azt is mutatják, hogy míg az RTL az éjjeli/hajnali időszakban sugározta a legtöbb erőszakot (16%), addig a TV2 esetében ugyanez a főműsoridőre esett (10%).

9. ábra

Erőszakot tartalmazó műsorrészek időtartamának aránya

a vizsgált műsorok között, százalékban N= 1365

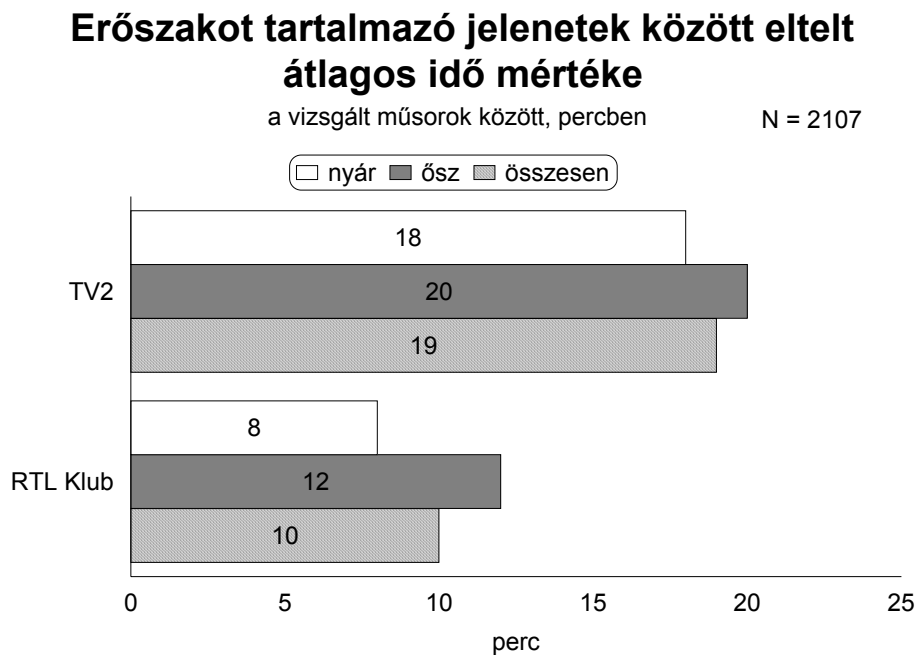

5.2. Erőszakos jelenetek gyakorisága

Ebben a fejezetben arra keressük a választ, hogy átlagosan mennyi idő telt el két erőszakos jelenet között. Meg kell jegyezni, hogy az eredmények nem adhatnak pontos választ arra a kérdésre, átlagosan hány percenként találkozhattak a nézők agresszivitást bemutató képsorokkal, ugyanis az elemzés nem terjedt ki valamennyi műsorra. Az alábbiakban közölt adatok tehát azt mutatják, hogy a TV2 és az RTL Klub nem zenés fikciós műsorszámaiban milyen időközönként fordultak elő erőszakos jelenetek.

Az RTL műsoraiban majdnem kétszer olyan gyakran találkozhattak a nézők agresszív képsorokkal, mint a TV2 kínálatában. Az előbbi médiumnál átlagosan 10 percenként sugároztak valamilyen erőszakot, a TV2 műsorszámaiban ugyanez 19 percenként fordult elő (**10. ábra**). Leszögezhetjük, hogy meglehetősen gyakoriak az erőszakos jelenetek, még akkor is, ha az átlagértékeket „lefelé húzzák” a promóciók, amelyekben az erőszakos képsorok a legtöbb esetben csupán néhány másodperces eltéréssel követik egymást. Adataink szerint a nyári időszakban valamivel sűrűbben sorjáztak az erőszakos képsorok mindkét kereskedelmi csatornán (TV2: 18 perc, RTL: 8 perc).

10. ábra

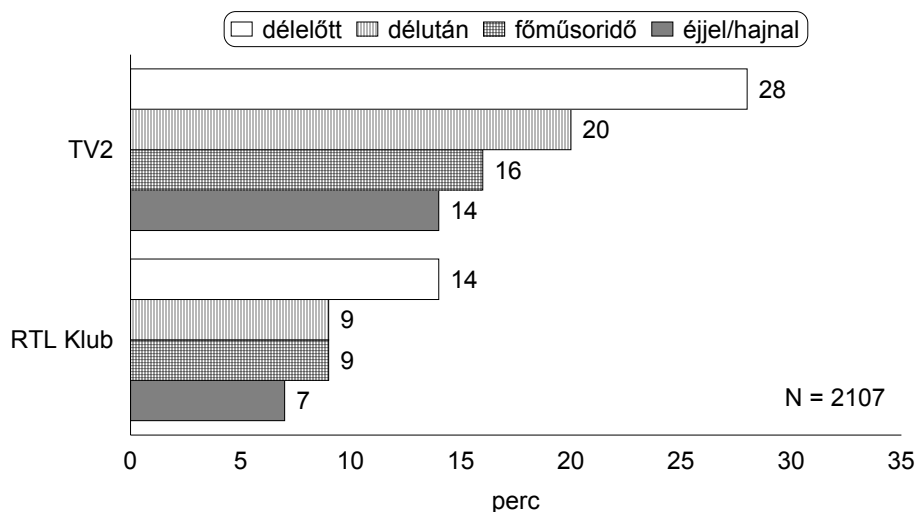
Az RTL-nél a nap valamennyi szakaszában gyakrabban találkozhattak a nézők agresszív jelenetekkel. A két csatorna megegyezett abban, hogy a délelőtti műsorsávtól a késő esti időszakig fokozatosan sűrítették az erőszakos jeleneteket (**11. ábra**).

A TV2 délelőtti adásba került műsoraiban átlagosan fél óra telt el két agresszív jelenet között (28 perc), az RTL-nél ugyanakkor csak 14 perc. Utóbbi csatorna a nap valamennyi időszakában sűrűbben iktatott műsorába agresszív momentumot. A legkisebb eltérés a főműsoridőben volt tapasztalható, ekkor a TV2-n 16, az RTL-n 9 percnél láthattak a nézők agressziót.

11. ábra

Erőszakot tartalmazó jelenetek között eltelt átlagos idő hossza a nap egyes szakaszaiban

a vizsgált műsorok között, percben

A két kereskedelmi csatorna abban egységesnek tűnt, hogy a hétvégi napokon sűrűbben követték egymást az erőszakos képsorok. Ugyan a TV2 a hét mindkét felében ritkábban sugárzott ilyeneket, a hétköznapok és hétvégék közötti különbség e csatorna esetében volt nagyobb. A TV2-n hétköznapokon átlagosan 21 percnél fordult elő agresszív jelenet, hétvégéken viszont csak 16 percnél (**7. táblázat**).

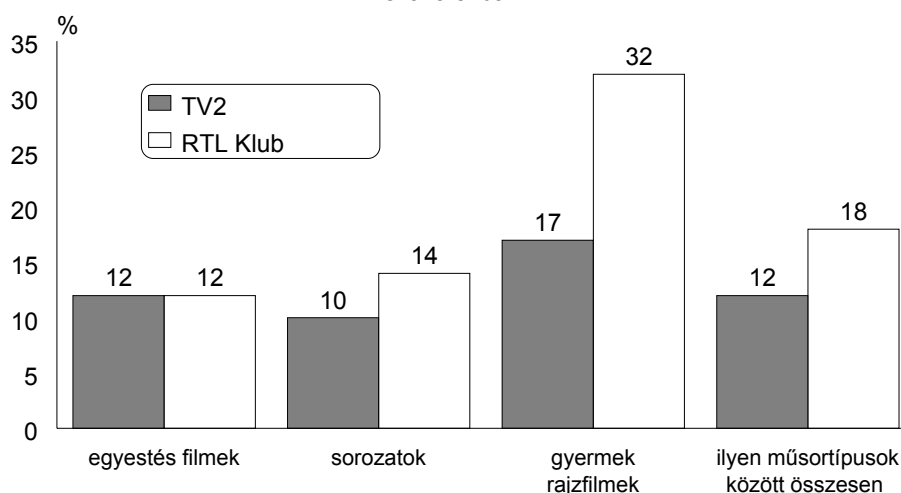
7. táblázat: Erőszakot tartalmazó jelenetek között eltelt átlagos idő mértéke hétköznapokon és hétvégeken, percben N = 2107

	hétköznap	hétvége
TV2	21	16
RTL Klub	10	8

A kutatás során arra is kíváncsiak voltunk, az egyes programok műsoridejéből átlagosan mekkora arányt tettek ki azok a műsorrészek, amelyek erőszakos jeleneteket közvetítettek. Az egyesítés filmek erőszakos műsoridejének arányában nem volt eltérés a tévécsatornák között (12. ábra). A játékfilmek időtartamának 12-12 százalékában regisztráltunk agresszív jelenetsorokat. Az RTL Klub gyerekeknek szóló rajzfilmjeiben azonban jelentősen nagyobb részt foglaltak el az erőszakos jelenetek, közel egyharmadot (32%), ami mindenképpen megdöbbentő.

12. ábra

Erőszakot bemutató jelenetek időtartamának aránya az egyesítés filmek, a sorozatok és a gyermek rajzfilmek műsoridejében
százalékban

6. AZ ERŐSZAK BEMUTATÁSÁNAK MÓDJA

Az erőszakot bemutató műsorszámok és jelenetek előfordulásának gyakorisága mellett az agresszív jelenetek tartalmi jellemzését is elvégeztük. Célunk az volt, hogy a csatornákat az általuk sugárzott erőszak tartalmú műsorrészek brutalitásának mértéke szerint is összevegyük. Ennek jelentőségét azok az elméletek támasztják alá, amelyek szerint az agresszív képsorok elsősorban abban az esetben fokozzák a nézők erőszakos viselkedését, amennyiben azok ábrázolása életszerű és naturális.

Tanulmányunk további részeiben az elemzés alapegységét az erőszakot tartalmazó jelenetek adták, szemben a korábbi szakaszokkal, amikor a vizsgálat tárgya maga a műsorszám volt. A két vizsgált időszakban összesen 2107 agresszív aktust tartalmazó jelenetet különböztettünk meg.

6.1. Az erőszakos jelenetek típusai

A két tévécsatornán összességében a gyilkosság és a gyilkossági kísérlet volt a leggyakrabban előforduló erőszakos aktus (**8. táblázat**). Ilyen jelenetet a nézők az agresszív műsorrészek több mint egyötödében láthattak (22%). Közel hasonló arányban tűntek fel olyan epizódok, amelyekben konkrét fizikai erőszakra ugyan nem került sor, de az ezzel való fenyegetés igen (21%). Két ember verekedését a TV2 és az RTL Klub erőszakos jeleneteinek 18 százaléka mutatta be. A három leggyakoribb erőszakos-típus valamelyikét a televíziók agresszív jeleneteinek majdnem kétharmada tartalmazta (61%).

Az erőszakos aktusok gyakoriságának sorrendjében nem voltak lényeges különbségek az adók között, viszont az egyes típusok előfordulásának arányaiban kisebb-nagyobb eltéréseket tapasztalhattunk. Gyilkossággal vagy gyilkossági kísérlettel a TV2-ben találkozhattak gyakrabban a nézők. Míg e csatorna erőszakos jeleneteinek több mint egynegyedében került sor ilyen jellegű aktusra (26%), addig az RTL Klubon „csak” minden ötödikben (20%). Ez utóbbinál viszont gyakrabban észleltünk olyan műsorrészeket,

amelyekben ember vert embert, mégpedig úgy, hogy az áldozatok nem védekeztek vagy nem védekezhettek. Ugyancsak gyakrabban mutattak be az RTL-en olyan képsorokat, amelyekben tárgyak elleni erőszak történt, azaz randalírozást, vandalizmust, vagyis öncélú erőszakot láthattak a nézők. Ilyen momentum az RTL Klub agresszív jeleneteinek 8 százalékában, a TV2 erőszakos jeleneteinek viszont csak 3 százalékában fordult elő. A TV2 gyakrabban ábrázolt háborús eseményeket (TV2: 6%, RTL: 3 %), és ugyancsak többször fordult itt elő olyan agresszív képsor, amelyben nem emberi lények támadtak meg embereket (TV2: 7%, RTL: 3%).

8. táblázat: Egyes agresszív aktusok előfordulása a tévécsatornák erőszakos jeleneteiben, százalékban N = 2107⁴

	TV2	RTL Klub	Átlag
Gyilkosság vagy annak kísérlete	26	20	22
Verbális erőszak	22	20	21
Két ember verekedése/harca	19	17	18
Verés	5	12	9
Több ember verekedése/harca	8	8	8
Fogvatartás, elrablás	8	6	7
Tárgyak elleni erőszak (pl. randalírozás)	3	8	6
Katasztrófa	4	5	5
Háború	6	3	4
Autós üldözés	4	4	4
Nem emberi lények támadása	7	3	4
Egyéb bűncselekmény	2	3	3
Tömegverekedés	3	1	2
Kínzás	0	1	1
Öngyilkosság	1	1	1
Szexuális erőszak	-	0	0
Állatok elleni erőszak	0	0	0

A különböző erőszak típusok előfordulását az egyes napszakokban is vizsgáltuk (**9. táblázat**). Ennek alapján kijelenthető, hogy a leggyakoribb erőszakos cselekménytípusok valamennyi napszakban könnyen képernyőre kerülhettek. Ugyanakkor az is igaz, hogy a későbbi napszakok felé haladva, többféle erőszak típus előfordulása általános. Az éjjeli/hajnali időszakban például több erőszakos aktus gyakorisága is meghaladta a 10 százalékot:

⁴ Egy jelenet több erőszakos aktust is tartalmazhatott.

gyilkossági kísérlet, verbális erőszak, két ember harca, verés, több ember harca, fogvatartás, katasztrófa, tárgyak elleni erőszak.

Gyilkosságot vagy gyilkossági kísérletet a TV2-t nézők valamivel gyakrabban láthattak, és ez a különbség különösen a délelőtti órákban szembetűnő. Ekkor a TV2 erőszakos jeleneteinek egyötöde (20%) tartalmazott ilyen jellegű agressziót, miközben az RTL Klubnál „csak” 12 százalékos arány mutatható ki. Ugyancsak gyakoribb volt az élet elleni támadás a TV2 főműsoridős (TV2: 29%, RTL: 22%) és éjjeli/hajnali kínálatában (TV2: 34%, RTL: 18%). Az RTL Klub viszont az „egyoldalú verés”-típusú erőszak magas arányával tűnt ki. Említésre méltó különbség, hogy a TV2 délelőtt sugárzott erőszakos jeleneteinek 12 százalékában háborús képeket közöltek, miközben az RTL Klubnál ez az arány csupán 1 százalék volt.

9. táblázat: Egyes agresszív aktusok előfordulása a tévécsatornák erőszakos jeleneteiben a különböző műsorsávokban, százalékban
N=2107

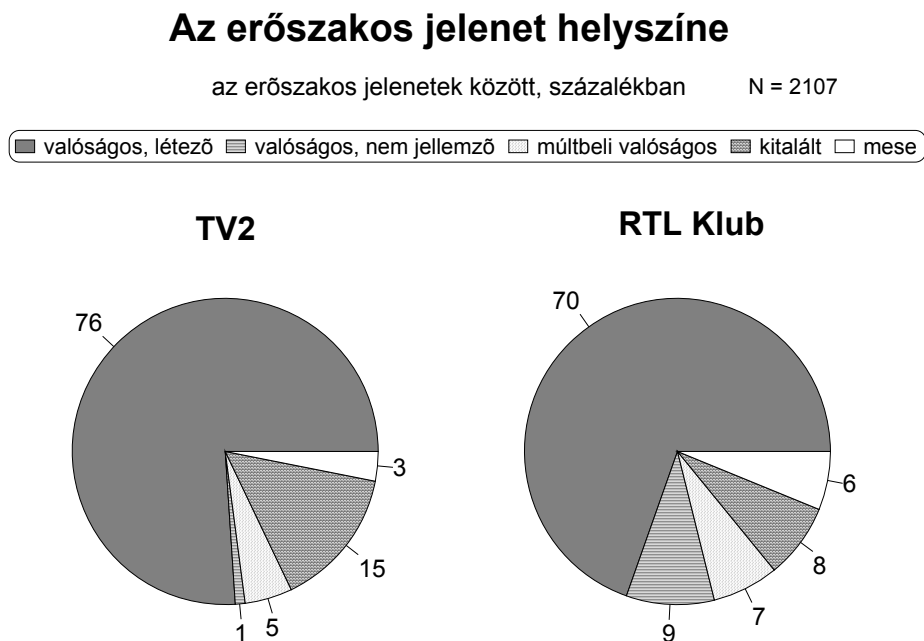
	TV2				RTL Klub				Átlag
	délelőtt	délután	főműsoridő	éjjel/hajnal	délelőtt	délután	főműsoridő	éjjel/hajnal	
Gyilkosság vagy annak kísérlete	20	24	29	34	12	23	22	18	22
Verbális erőszak	23	22	25	14	23	19	24	17	21
Két ember verekedése/harca	18	23	17	13	15	18	22	14	18
Verés	7	5	5	4	11	9	12	16	9
Több ember verekedése/harca	3	7	12	11	3	8	8	11	8
Fogvatartás, elrablás	6	9	7	10	8	5	9	5	7
Tárgyak elleni erőszak (pl. randalírozás)	3	2	5	2	6	6	8	11	6
Katasztrófa	3	3	-	12	4	5	6	6	5
Háború	12	3	8	5	1	5	2	1	4
Autós üldözés	4	4	2	5	4	4	3	4	4
Nem emberi lények támadása	11	6	4	7	6	1	3	2	4
Egyéb bűncselekmény	-	2	4	2	3	4	3	2	3
Tömegverekedés	3	5	1	-	0	1	2	-	2
Kínzás	-	-	-	1	1	1	1	-	1
Öngyilkosság	2	3	1	-	-	1	2	2	1
Szexuális erőszak	-	-	-	-	0	0	0	-	0
Állatok elleni erőszak	-	1	-	-	-	-	2	-	0

6.2. Az erőszakos jelenetek helyszíne

Az erőszak-ábrázolással és annak hatásával foglalkozó tanulmányok általában megegyeznek abban, hogy egy-egy agresszív képsor negatív hatása - különösen gyerekeknél - nagyban függ annak valóságosságától. A televíziós erőszakról alkotott képet tovább árnyalja, hogy az erőszakos aktusok valóságosnak tekinthető környezetben játszódtak-e.

E szempontból a két csatorna erőszakos jelenetei csupán kis mértékben különböztek egymástól. A TV2 agresszív epizódjainak 76 százaléka játszódott olyan fizikai és dramaturgiai környezetben, amely a valós világban is létezik (**13. ábra**), míg az RTL Klubnál ez 70 százalék volt. Ez utóbbi műsorszolgáltatónál viszont lényegesen gyakrabban fordultak elő olyan jelenetek, amelyek helyszínei ugyan elképzelhetőek a valóságban, de a nézők mindennapjaiban szinte bizonyosan nem fordulnak elő (pl. tengeralattjáró, titkos NASA bázis). Ilyen valóságos, ám a hétköznapi életben mégiscsak marginálisnak számító helyszínekhez az RTL erőszakos jeleneteinek 9 százaléka kötődött, miközben a TV2-nél ez csak 1 százalékot tett ki. Ugyancsak gyakrabban játszódtak az RTL Klub erőszakos jelenetei meseszerű környezetben (RTL: 6%, TV2: 3%).

13. ábra

Gyilkosságot, gyilkossági kísérletet mindkét csatornán a valódi világnak megfelelő helyszíneken láthattak legtöbbször a nézők, és ez aggodalomra adhat okot (**14. ábra**).

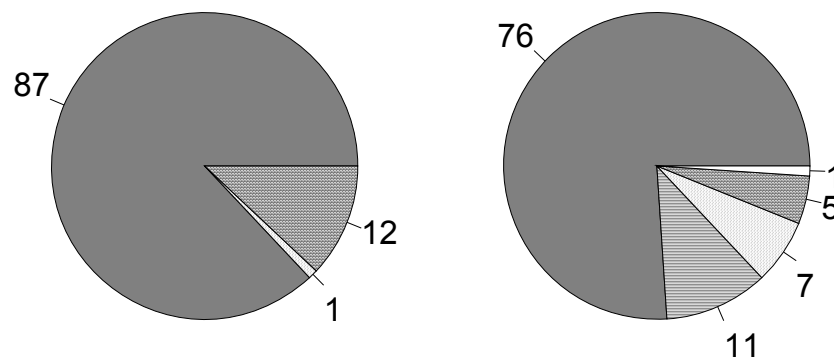
14. ábra

Gyilkosságot vagy gyilkossági kísérletet bemutató jelenetek helyszíne

százalékban

N = 457

■ valóságos, létező ■ valóságos, nem jellemző □ múltbeli valóságos ■ kitalált

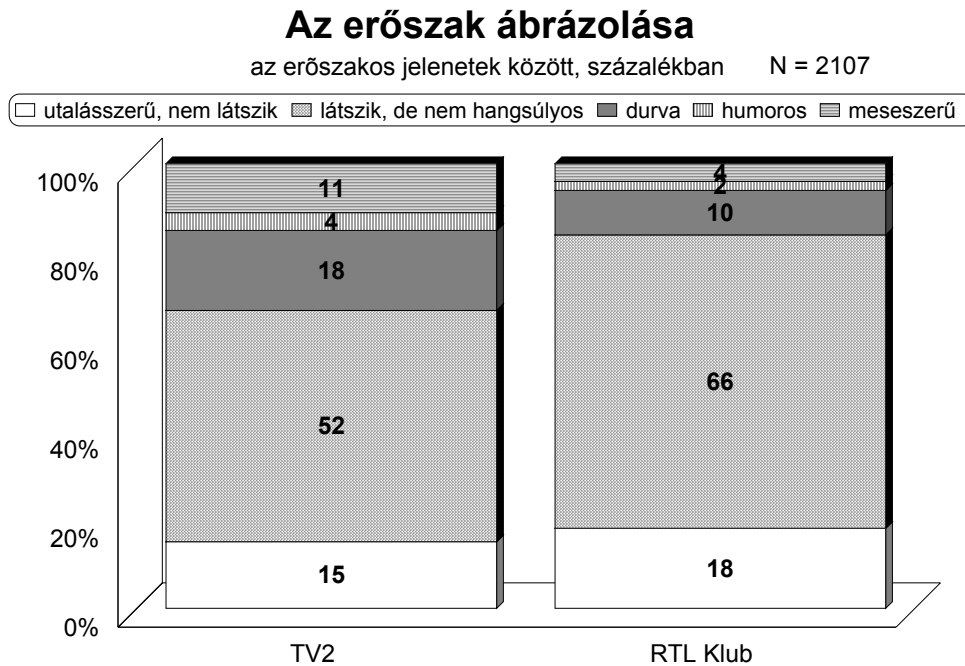

6.3. Az erőszak ábrázolása

A tanulmány korábbi részeiből már kiderült, hogy az RTL Klub műsorkínálatában gyakrabban és összességében hosszabb ideig voltak láthatók erőszakos aktusok. Annak ellenére, hogy a TV2 műsorkínálata kevésbé tekinthető „erőszakosnak”, az agresszív jelenetek ábrázolása itt naturálisabban történt.

Az agresszív epizódokat legtöbbször mindkét csatorna úgy mutatta be, hogy azokban az erőszakos cselekmények következményei, az áldozatok szenvedései, sérülései egyáltalán nem, vagy csak alig-alig látszottak (**15. ábra**). A RTL erőszakos jeleneteinek kétharmadában történt ilyen módon az agresszió ábrázolása (66%), a TV2-n ez lényegesen alacsonyabb volt, 52 százalék. Ezen a csatornán az erőszakos jelenetek közül minden ötödikben láthatták a nézők az áldozatok sérüléseit, szenvedéseit (18%), az RTL-nél ez lényegesen ritkábban fordult elő (10%). A két televízió erőszak-ábrázolása között mindkét vizsgálati héten kimutatható volt ez a különbség.

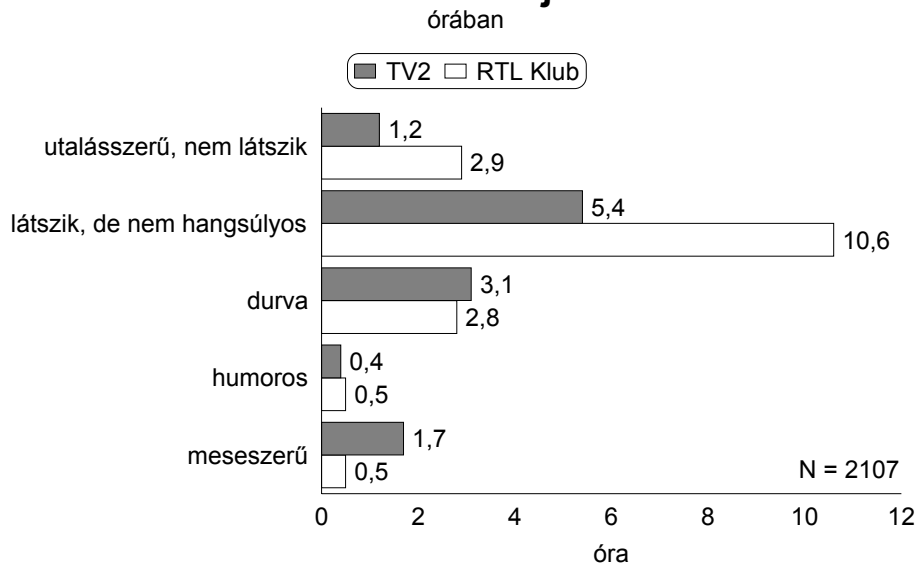
15. ábra

Mivel egyfelől a TV2-nél gyakrabban fordultak elő az agressziót részletesen, durván bemutató műsorrészek, másfelől viszont az RTL Klubon több erőszakos jelenet volt látható, így a durva jelenetek összesített időtartamában nem alakult ki jelentős különbség a két tévéadó között (**16. ábra**). A TV2 a két hét alatt valamivel több, mint három órán keresztül sugárzott naturálisnak tekinthető képsorokat (RTL: 2,8 óra).

16. ábra

Erőszakos jelenetek időtartama a vizsgált időszakban az ábrázolás módja szerint

A fikciós műsorok vetítésének megkezdésekor a TV2-n a műsorszámok 7 százalékánál jelent meg a képernyő sarkában korhatárra vonatkozó figyelmeztető jelzés. Az RTL-n ez az arány valamivel magasabb, 11 százalék volt⁵ (10. táblázat). Mindkét csatornán csak az agresszív jelenetek egynegyede szerepelt olyan műsorokban, amelyek bemutatásának idején figyelmeztetést láthattak a nézők. A TV2-n az ún. durva erőszak-ábrázolással jellemezhető műsorrészek nagyobbik hányada figyelmeztető jelzés mellett került adásba (56%), az RTL-nél ez az arány viszont csak 41 százalékot tett ki.

10. táblázat: Figyelmeztető jelzés előfordulása, százalékban

N = 2107

	TV2		RTL Klub	
	nem volt figyelmeztető jel	volt figyelmeztető jel	nem volt figyelmeztető jel	volt figyelmeztető jel
Az erőszakos jelenetek között	72	28	76	24
Az erőszak ábrázolása...				
Utalásszerű, nem látszik	59	41	76	24
Látszik, de nem hangsúlyos	79	21	77	23
Durva	44	56	59	41
Humoros	100	-	79	21
Meseszerű	100	-	96	4

⁵ Az adat kiszámításakor figyelmen kívül hagytuk a promóciókat.

Korábban kimutattuk, hogy az RTL gyerekeknek szóló rajzfilmjei gyakrabban tartalmaztak erőszakot, mint a TV2 hasonló műsorszámai. Az adatok arról is tájékoztatnak, hogy az RTL rajzfilmjeiben elsősorban az erőszak ábrázolásának az a típusa dominált, amikor a nézők közvetlenül láthatták az erőszakos aktusokat, azok bemutatása azonban nem volt túlzottan részletes (40%) (11. táblázat). Ezzel szemben a TV2 gyerekeknek szóló rajzfilmjeiben inkább a meseszerű prezentáció volt hangsúlyos (63%).

11. táblázat: Az erőszak ábrázolása néhány műsortípusban, százalékban

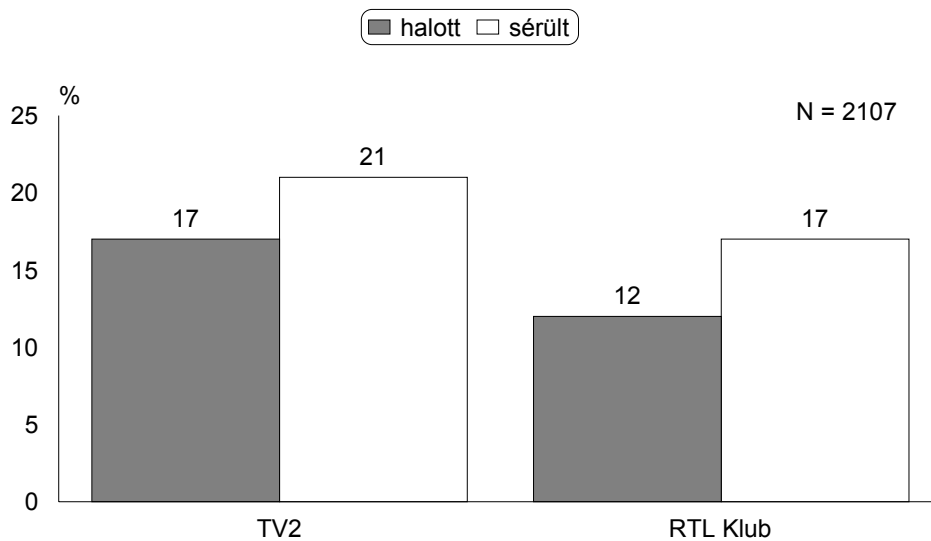
	utalásszerű, nem látszik	látszik, de nem hangsúlyos	durva	humoros	meseszerű	
TV2						
Egyestés játékfilm	19	45	32	-	4	100%
Filmsorozat	14	60	11	1	14	100%
Rajzfilm gyerekeknek	16	19	-	2	63	100%
Promóció	13	59	15	9	4	100%
Összesen	15	52	18	4	11	100%
RTL Klub						
Egyestés játékfilm	14	54	26	3	3	100%
Filmsorozat	17	67	13	2	2	100%
Rajzfilm gyerekeknek	20	40	-	2	32	100%
Promóció	20	74	5	1	0	100%
Összesen	18	66	10	2	4	100%

Azt, hogy a TV2 erőszak-ábrázolása valamivel durvább, alátámasztja az is, itt a nézők gyakrabban láthattak olyan erőszakos jeleneteket, amelyekben emberek halálát, sérülését mutatták be. Itt a műsorszámok agresszív aktusainak 17 százalékában történt halálozás, az RTL esetében ez csak 12 százalék volt. Szintén gyakoribb volt a sebesülés prezentálása a TV2-n (21%) (17. ábra).

17. ábra

Halálozást és sérülést bemutató jelenetek előfordulása

az erőszakos jelenetek között, százalékban

Az erőszak bemutatásának módját abból a szempontból is értékeltük, hogy az agresszív műsorrészek milyen gyakran tartalmaztak durva képkivágásokat, azaz előfordult-e olyan kép, amely

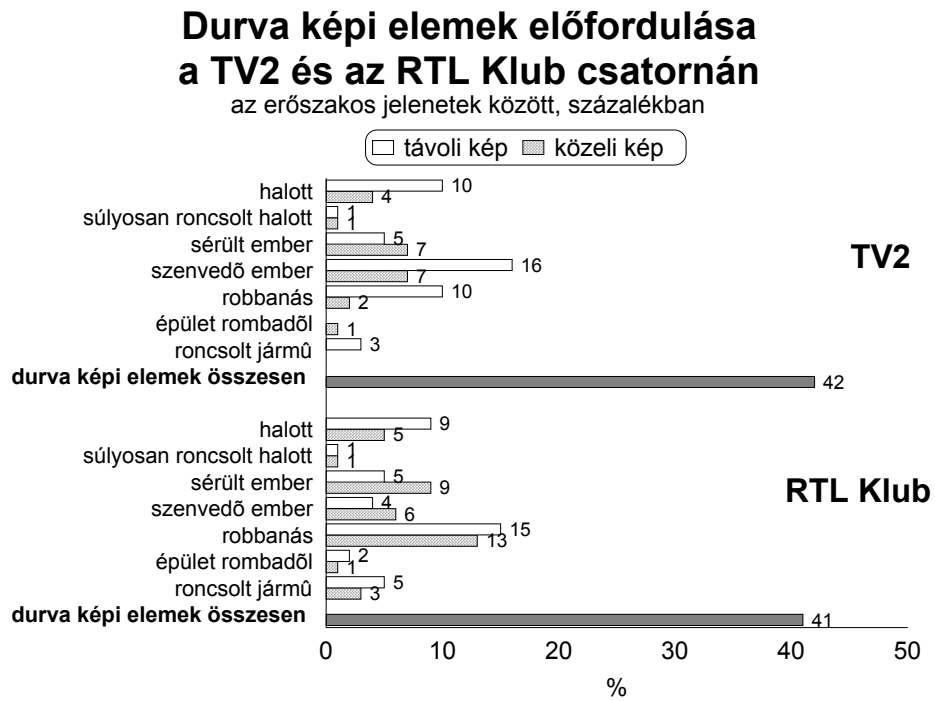
- *halottat,*
- *súlyosan roncsolt halottat,*
- *sebesült embert,*
- *emberi szenvedést,*
- *robbanást,*
- *épület súlyos rombolását,*
- *megrongálódott járműveket ábrázolt.*

E durvának értékelt képsorokat abból a szemszögből is vizsgáltuk, hogy azokat közeli vagy távoli képkivágásban ábrázolták-e.

A természetes képi elemek közeli vagy távoli képkivágásban gyakran fordultak elő erőszakos jelenetekben, e képi eszközök alkalmazásában a két csatorna azonosnak mutatkozott. A TV2 erőszakos műsorrészeinek 42 százalékában volt látható közeli vagy távoli

gépállásban durva képtípus, az RTL Klub esetében ugyanez az arány 41 százalék volt (18. ábra).

18. ábra

Függelék

Az erőszakos jeleneteket tartalmazó műsorszámok előfordulása a vizsgált csatornák műsorszerkezetében, valamint a műsorok műfaj-orientációja

1. 1. táblázat

Az erőszak ábrázolása néhány műsортípusban a **délelőtti** időszakban, százalékban

	utalásszerű, nem látszik	látszik, de nem hangsúlyos	durva	humoros	meseszerű	
TV2						
Egyestés játékfilm	-	83	17	-	-	100%
Filmsorozat	80	20	-	-	-	100%
Rajzfilm gyerekeknek	17	64	9	11	2	100%
Promóció	14	64	9	11	-	100%
Összesen	17	48	6	7	22	100%
RTL Klub						
Egyestés játékfilm	-	-	-	-	-	100%
Filmsorozat	26	51	-	9	14	100%
Rajzfilm gyerekeknek	-	-	-	100	-	100%
Promóció	23	68	7	2	1	100%
Összesen	24	51	4	6	15	100%

1. 2. táblázat

Az erőszak ábrázolása néhány műsортípusban a **délutáni** időszakban, százalékban

	utalásszerű, nem látszik	látszik, de nem hangsúlyos	durva	humoros	meseszerű	
TV2						
Egyestés játékfilm	9	80	11	-	-	100%
Filmsorozat	11	57	12	1	19	100%
Rajzfilm gyerekeknek	-	-	-	-	-	100%
Promóció	13	57	13	8	9	100%
Összesen	11	60	12	4	13	100%
RTL Klub						
Egyestés játékfilm	9	50	33	-	9	100%
Filmsorozat	16	69	14	1	-	100%
Rajzfilm gyerekeknek	-	-	-	-	-	100%
Promóció	20	80	-	-	-	100%
Összesen	18	70	10	1	1	100%

1.3 táblázat

Az erőszak ábrázolása néhány műsortípusban főműsoridőben, százalékban

	utalásszerű, nem látszik	látszik, de nem hangsúlyos	durva	humoros	meseszerű	
TV2						
Egyestés játékfilm	26	36	31	-	7	100%
Filmsorozat	5	78	16	-	-	100%
Rajzfilm gyerekeknek	-	-	-	-	-	100%
Promóció	16	61	18	5	-	100%
Összesen	19	51	25	1	4	100%
RTL Klub						
Egyestés játékfilm	18	53	23	5	2	100%
Filmsorozat	14	69	14	-	2	100%
Rajzfilm gyerekeknek	-	-	-	-	-	100%
Promóció	25	66	7	2	-	100%
Összesen	19	60	17	3	1	100%

1.4 táblázat

Az erőszak ábrázolása néhány műsortípusban az éjjeli/hajnali időszakban, százalékban

	utalásszerű, nem látszik	látszik, de nem hangsúlyos	durva	humoros	meseszerű	
TV2						
Egyestés játékfilm	14	34	52	-	-	100%
Filmsorozat	35	65	-	-	-	100%
Rajzfilm gyerekeknek	14	14	-	-	71	100%
Promóció	11	52	27	9	-	100%
Összesen	16	45	31	4	5	100%
RTL Klub						
Egyestés játékfilm	12	60	26	-	2	100%
Filmsorozat	15	65	15	5	-	100%
Rajzfilm gyerekeknek	12	62	-	2	24	100%
Promóció	15	81	4	1	0	100%
Összesen	14	74	8	1	4	100%

2. táblázat

Erőszakos jelenetet tartalmazó műsorszámok⁶

<i>TV2</i>	<i>RTL</i>
Az éneklő kutya (játékfilm)	A hatalom megfizet (játékfilm)
Az esőcsináló (játékfilm)	Az a csodálatos november (játékfilm)
Csillagszemű (játékfilm)	Az angol beteg (romantikus játékfilm)
Én vagyok Menyus (játékfilm)	Az utolsó tánc (játékfilm)
Holdfény és árnyék (játékfilm)	Ejnye Szofi (játékfilm)
Közönséges bűnözők (játékfilm)	Fehér agyar (játékfilm)
Milla a szupersztár (játékfilm)	Flipper a delfin (játékfilm)
Misszió (játékfilm)	Magánügy (játékfilm)
A bolygó kapitánya (rajzfilm)	Nyomorultak (játékfilm)
A gólkirály (rajzfilm)	Tekefenegyerek (játékfilm)
Animánia (rajzfilm)	A papirusztekercs (rajzfilm)
Az igazi szellemirtó (rajzfilm)	Batman (rajzfilm)
Boci és pipi (rajzfilm)	Bolondos dallamok (rajzfilm)
Dexter laboratóriuma (rajzfilm)	Csodatrió (rajzfilmsorozat)
Kutyavilág (rajzfilm)	Foxi-maxi kalandja (rajzfilm)
Maszk (rajzfilm)	Frédi és Béni (rajzfilm)
Pindúr pandúrok (rajzfilm)	Maci Laci kincset keres (rajzfilm)
Vagány Johnny (rajzfilmsorozat)	
Freakazoid (rajzfilm)	
A hazafi (akciófilm)	Maci-Laci (rajzfilm)
A hősök vére (akciófilm)	Micimackó (rajzfilm)
A nindzsa bosszúja (akciófilm)	Pokémon (rajzfilm)
A vipera (akciósorozat)	Szilveszter és Csörike (rajzfilm)
Acélsólymok (akciósorozat)	Tapsi Hapsi (rajzfilm)
Baywatch (akciósorozat)	Tazmánia (rajzfilm)
Dzsungelkommandó (akciófilm)	Tom és Jerry (rajzfilm)
Kaméleon (akciósorozat)	A bohóc (akciósorozat)
Knight Rider team (akciósorozat)	A fejvadász (akciósorozat)
McGyver (akciósorozat)	A hegylakó (akciósorozat)
Sentinel (akciósorozat)	Acapulco akciócsoport (akciósorozat)
Száguldó vipera (akciósorozat)	Az elnök különgépe (akciófilm)
A kételtű ember (kalandfilm)	Az utolsó menet (akciófilm)
Az elveszet ereklyék fosztogatói (kalandfilm-sorozat)	Az utolsó őrző (akciófilm)
Az ifjú Indiana Jones (kalandorozat)	Halálos merülés (akciófilm)
Széllovagok (kalandfilm-sorozat)	Harc (akciófilm)
Titkok köve (kalandfilm)	Hazárd megye lordjai (akciósorozat)
A misszió (sci-fi sorozat)	
Végtelen határok (sci-fi sorozat)	
A bábjátékos (thriller)	Hegylakó (akciósorozat)
A pszichozsaru (thriller sorozat)	New Jack city (akciófilm)
Porcelánhold (thriller)	Kungfu (akciófilm)

⁶ Szürkével azokat a műsorszámokat jelöltük, amelyekben az erőszakot humorosan bemutató műorrészek voltak.

Aki megölte Liberty Valance-t (westernfilm)	Medicopter 117 (akciósorozat)
Mackenna's aranya (westernfilm)	Meteoremberek (akciófilm)
Silverado (westernfilm)	Nikita a bérnyilkos (akciósorozat)
Amerikából jöttem (vígjáték)	Papyrus (akciósorozat)
Babe (vígjáték)	Robin Hood (akciósorozat)
Családba nem üt a ménkű (vígjáték)	Robotzsaru (akciósorozat)
Féltékenység (vígjáték)	Rózsaszín cadillac (akcióvígjáték)
Miért éppen Alaszka (vígjátéksorozat)	Szuperhekus kutyabőrben (akcióvígjáték)
Mókás hekus (vígjátéksorozat)	Út a pokolba (akciófilm)
Szerepcsere (vígjáték)	
Valóságos zseni (vígjáték)	A Sagala titka (kalandfilm-sorozat)
Az aranygyapjú legendája (fantasy)	Az elveszett világ (kalandfilm-sorozat)
Herkules (fantasy)	Time Trex (kalandfilm-sorozat)
Szinbád (fantasy)	Winettou (kalandfilm-sorozat)
Xéna (fantasy)	
Camilla (romantikus sorozat)	Babylon 5 (sci-fi sorozat)
Esperansa (romantikus sorozat)	
Észak és dél (romantikus sorozat)	Csillagkapu (sci-fi sorozat)
Klinika (romantikus sorozat)	Hyperion öböl (sci-fi sorozat)
Maria Isabel (romantikus sorozat)	A gyanú árnyékában (thriller)
Riviéra (romantikus sorozat)	Flacipusz (thriller)
Sunset Beach (romantikus sorozat)	Gyilkos látomás (thriller)
Sonadoras (romantikus sorozat)	Újra nyeregben... (westernfilm)
Vad angyal (romantikus sorozat)	Rendőakadémia (vígjáték sorozat)
Columbo (krimi sorozat)	Drágám a kölykök megint összemertek (vígjáték sorozat)
Esküdt ellenségek (krimi sorozat)	FBI Akadémia (vígjáték)
Madison (krimi sorozat)	Házasság olasz módra (vígjáték)
Rex felügyelő (krimi sorozat)	Hey Arnold (vígjáték)
Walker (krimi sorozat)	Ínyenc falat (vígjáték)
Maximális túlhajtás (horrorfilm)	Isten nem ver Bobbal (vígjáték)
Szólíts anyának (filmdráma)	Paprikás hangulat (vígjáték)
	Vaklárma (vígjáték)
	Úrbalekok (vígjáték sorozat)
	Vaklárma (vígjáték)
	Celeste (romantikus sorozat)
	Esmeralda (romantikus sorozat)
	Julieta (romantikus sorozat)
	Kalandos nyár (romantikus sorozat)
	Senora (romantikus sorozat)
	Szeretni bolondulásig (romantikus sorozat)
	Tiltott szerelem 113 (romantikus sorozat)
	Földrengés New Yorkban (katasztrófafilm)
	Vészhelyzet (kórház sorozat)

2.1 táblázat

Az erőszakos jeleneteket ábrázoló műsorszámok műfaji megoszlása

	<i>TV2</i>	<i>%</i>	<i>RTL</i>	<i>%</i>
játékfilm	8	11,1	10	12,7
rajzfilm	11	15,3	14	17,7
akciófilm	12	16,7	24	30,4
kalandfilm	5	6,9	4	5,1
sci-fi	2	2,8	3	3,8
thriller	3	4,2	3	3,8
westernfilm	3	4,2	-	-
vígjáték	8	11,1	12	15,2
fantasy	4	5,6	-	-
romantikus sorozat	9	12,5	7	8,9
krimi sorozat	5	6,9	-	-
horrorfilm	1	1,4	-	-
filmdráma	1	1,4	-	-
katasztrófafilm	-	-	1	1,3
korház sorozat	-	-	1	1,3
Összesen	72	100,0%	79	100,0%

7. MELLÉKLET

1. A KÓDOLÓ ÉS A KÓDLAP SORSZÁMA EGYBEN: (4)

AZ ELSŐ SZÁMJEGY A KÓDOLÓ SORSZÁMA, A TÖBBI ASZERINT, HOGY HANYADIK MŰSORT CSINÁLOD. PL. ELSŐ KÓDLAP ESETÉN 1001 V. 2001 V. 3001

2. Műsoregység címe: (KB. 20)

A MŰSOR TELJES CÍME NYOMTATOTT BETŰVEL.

3. Besorolás a tévéújságban: (1)

HA A MŰŐR MELLETT A TÉVÉÚJSÁGBAN KIÍRJÁK VAGY BÁRMILYEN MÁS MÓDON JELZIK, HOGY GYEREKMŰSORRÓL VAN SZÓ, AKKOR 1-ES KÓDOT KAP. HA NINCS JELÖLÉS, AKKOR EL KELL DÖNTENI, HOGY GYEREKMŰSORRÓL VAN-E SZÓ VAGY SEM.

0 – nincs besorolás

1 – ifjúsági film, sorozat, vagy jelölik, hogy gyerekeknek

2 – nincs besorolás, de egyértelműen gyerekműsor

4. A tévécsatorna: (1)

AHOL A MŰSORT SUGÁROZTÁK.

1- M1

2- Duna TV

3- TV2

4- RTL Klub

5. Sugárzás dátuma: (4)

PL. JÚLIUS 3-a → 0703

6. Sugárzás kezdési időpontja: (4)

HA A MŰSOR DÉLUTÁN 3 ÓRA 5 PERCKOR KEZDŐDIK → 1505

7. Sugárzás vége: (4)

HA A MŰSOR DÉLUTÁN 5 ÓRA 5 PERCKOR VÉGZŐDIK → 1705

8. A műsoregység nettó időtartama: (3)

EBBEN AZ ESETBEN A MŰSOR TARTAMÁT A MEGSZAKÍTÁSOK NÉLKÜL KELL MEGADNI PERCBEN. VAGYIS A TELJES SUGÁRZÁSI IDŐBŐL LE KELL VONNI A REKLÁMOKAT, PROMÓCIÓKAT STB. PL. HA A MŰSOR 2 ÓRA 12 PERC → 132

9. Van-e figyelmeztető jel: (1)

AZT KELL MEGNÉZNI, HOGY A MŰSOR SUGÁRZÁSÁNAK IDEJÉN A KÉPERNYŐ SARKÁBAN FELTÜNTETTEK-E A KORHATÁRRA VONATKOZÓ JELET.

0 - nincs

1 – van

10. műsor típusa: (1)

- 1 – mozifilm, játékfilm, tévéfilm (egyestés)*
- 2 – filmsorozat*
- 3 – színházi közvetítés*
- 4 – rajzfilm, animációs film gyerekeknek*
- 5 – rajzfilm, animációs film felnőtteknek*
- 6 – saját műsor promóciója*
- 7 – mozi- vagy videofilm reklámja*
- 8 – egyéb*

11. a történet jellege: (1)

- 1 – fikciós, de megtörténhetne, megtörténhetett volna*
(OLYAN TÖRTÉNET, AMI A VALÓSÁGNAK MEGFELELŐ HELYSZÍNEKEN, VALÓS SZEREPLŐKKEL, VALÓSÁGBAN ELŐFORDULÓ TÖRTÉNÉSEKKEL JÁTSZÓDIK)
- 2 – fikciós, a valóságban nem jellemző*
(OLYAN TÖRTÉNET, AMI UGYAN SOK MINDENBEN MEGEGYEZIK A VALÓSÁGGAL, DE A TÖRTÉNÉSEK MÉGSEM JELLEMZŐEK A VALÓSÁGBAN, AKÁR A SZEREPLŐK, AKÁR A HELYSZÍNEK, AKÁR A TÖRTÉNÉSEK MIATT)
- 3 - fikciós, a valóságban egyáltalán nem létezhet*
- 4 - megtörtént esemény*
- 5 - mese gyerekeknek*
- 6 - nem eldönthető*

12. erőszakos jelenetek száma: (2)

ERŐSZAKOS JELENETNEK TEKINTÜNK MINDEN OLYAN MŰSORRÉSZT, AMELYBEN EMBEREKBN, ÁLLATOKBAN, KÖRNYEZETBEN, TÁRGYAKBAN KÁROK, SÉRÜLÉSEK, PUSZTULÁSOK KELETKEZNEK, AKKOR IS, HA EZT EGY VAGY TÖBB SZEMÉLY SZÁNDÉKOS MAGATARTÁSA OKOZZA, ÉS AKKOR IS, HA EZT ÁLLATOK, SZÖRNYEK TÁMADÁSA OKOZZA, VAGY TERMÉSZETI ÉS EGYÉB KATASZTRÓFÁK EREDMÉNYEZIK. ERŐSZAKOS JELENETNEK TEKINTJÜK AZOKAT A JELENETEKET IS, AMELYEKBN AZ ERŐSZAKRA UTALÓ MAGATARTÁS VAGY FENYEGETÉS NEM ÉRI EL CÉLJÁT (VERBÁLIS ERŐSZAK) JELENETNEK TEKINTJÜK AZ EGY ESEMÉNYSORT BEMUTATÓ MŰSORRÉSZEKET, A VÁGÁSOK, PLÁN-VÁLTÁSOK SZÁMÁTÓL FÜGGETLENÜL. HA A MŰSORBAN NINCSEN ERŐSZAK, AKKOR 0-T KELL RÖGZÍTENI, HA VAN, AKKOR AZT A SZÁMOT, AHÁNY JELENET ERŐSZAKOS TARTALMAT HORDOZOTT.

13. szexualitás jelenléte: (2)

ADDITÍV! HA TÖBB TÍPUSÚ SZEXUÁLIS TARTALOM VAN A MŰSORBAN, AKKOR AZ ÉRTÉKEKET ÖSSZE KELL ADNI. EGY KATEGÓRIÁT CSAK EGYSZER KELL FIGYELEMBE VENNİ, FÜGGETLENÜL ATTÓL, HOGY HÁNYSZOR FORDUL ELŐ.

- 0 - nincs*
- 1 – szexuálisan kihívó viselkedés, öltözködés*
- 2 – szexuális izgalom lágy bemutatása (pl. csókolózás, ölelés)*
- 4 – meztelenség, az elsődleges nemi szervek látványa nélkül*
- 8 – meztelenség, az elsődleges nemi szervek ábrázolásával*
- 16 – nemi aktus bemutatása*

14. trágárság: (1)

ADDITÍV! HA TÖBB TÍPUS IS VAN A MŰSORBAN, AKKOR AZ ÉRTÉKEKET ÖSSZE KELL ADNI. EGY KATEGÓRIÁT CSAK EGYSZER KELL FIGYELEMBE VENNI, FÜGGETLENÜL ATTÓL, HOGY HÁNYSZOR FORDUL ELŐ.

0 – *nincs*

1 – *enyhe (hülye, állat, barom, francba, fenébe stb.)*

2 – *erős, de már „megszokott” káromkodások (bassza meg, seggfej stb.)*

4 – *durva trágár beszéd (nemi szervvel, nemi aktussal kapcsolatos kifejezések főleg)*

15. Volt-e a műsorban? (2) ADDITÍV!

0 – *nem volt*

1- *vér*

2- *baleset*

4 – *természet károsodása*

8 – *nyomor, betegségek ábrázolása*

16 – *deviáns magatartások ábrázolása (drog, alkoholizmus, homoszexualitás stb.)*

Az erőszakos jelenet(ek) kódolása

16. erőszakos jelenet KEZDETE: (3)

A KÓDOT ASZERINT KELL BEÍRNI, HOGY A MŰSOR HANYADIK PERCÉBEN JÁRUNK. PL. HA A FILM 9. PERCÉBEN KEZDŐDIK AZ ADOTT JELENET, AKKOR A KÓD → 009.

17. erőszakos jelenet VÉGE: (3)

A KÓDOT ASZERINT KELL BEÍRNI, HOGY A MŰSOR HANYADIK PERCÉBEN JÁRUNK. PL. HA A FILM 13. PERCÉBEN KEZDŐDIK AZ ADOTT JELENET, AKKOR A KÓD → 013.

18. erőszakos jelenet helyszíne: (1)

1 – *jelenbeli valóságos, a néző mindennapjaiban létező*

2 – *jelenbeli valóságos, de a mindennapokban nem jellemző*

3 – *múltbeli valóságos*

4 – *fiktív, kitalált környezet*

5 – *mese*

6 – *nem meghatározható*

19. Az erőszak típusa 1.: (2)

- 0 – verbális erőszak, fenyegetés
- 1 – egyoldali verekedés (egy vagy több ember ver más, másokat)
- 2 – két ember verekedése/harca
- 3 – több ember verekedése/harca
- 4 – tömegverekedés (20-30 ember felett)
- 5 - háború
- 6 – gyilkosság vagy kísérlet (egy vagy több ember öl meg, más, másokat)
- 7 – fogvatartás, elrablás
- 8 – kínzás
- 9 – nemi erőszak vagy kísérlete, szexuális erőszak
- 10 – erőszak állatok ellen
- 11 – erőszak tárgyak ellen (pl. randalírozás)
- 12 – autós üldözés
- 13 – egyéb bűncselekmény
- 14 – nem emberi lények támadása (pl. állatok, szörnyek)
- 15 – természeti vagy egyéb katasztrófa, ami rongálódással, emberi, állati szenvedéssel jár
- 16 – öngyilkosság
- 17 - egyéb

19/b. Az erőszak típusa 2.: (2) mint 19.a

19/c. Az erőszak típusa 3.: (2) mint 19.a

19/d. Az erőszak típusa 4.: (2) mint 19.a

19/e. Az erőszak típusa 5.: (2) mint 19.a

20. Használják-e fegyvereket? (2) ADDITÍV!

- 0 –nem
- 1- kézi szűrő- vagy vágó fegyver (ideértve a lándzsát, íjat, nyilat)
- 2- kézi lőfegyver
- 4- robbanóanyag
- 8 - tömegpusztításra alkalmas fegyverek (pl. atombomba, vegyi fegyver)
- 16- egyéb fegyverek (pl. repülőgép, harckocsi, ágyú)

21. az erőszak ábrázolása: (1) ADDITÍV!

- 0 – utalásszerű, nem látszik
- 1 – látszik az erőszakos cselekmény, de a sérülések, szenvedések nem hangsúlyosak
- 2 – durván ábrázolja az eseményeket, a sérüléseket, szenvedést is bemutatja
- 3 – humorosan ábrázol
- 4 - meseszerű, a sérülések szinte nem léteznek, vagy irreálisan gyorsan gyógyulnak

22. erőszakos eseményt elkövetők: (1)

AKIK SZÁNDÉKOS ERŐSZAKOT KÖVETNEK EL VALAMILYEN FORMÁBAN, AKÁR SZEMÉLYEK, AKÁR ÁLLATOK, AKÁR TÁRGYAK VAGY TERMÉSZETI KÖRNYEZET ELLEN. **ADDITÍV!** HA TÖBB TÍPUS IS VAN A MŰSORBAN, AKKOR AZ ÉRTÉKEKET ÖSSZE KELL ADNI. EGY KATEGÓRIÁT CSAK EGYSZER KELL FIGYELEMBE VENNİ, FÜGGETLENÜL ATTÓL, HOGY HÁNYSZOR FORDUL ELŐ.

0 – nem meghatározható

1 – pozitív hősök

2 – negatív hősök

4 – egyéb, nem meghatározható

23. halottak száma: (1)

0 - nincs halott a jelenetben

1 – egy halott

2 – 2-5 halott

3 – 6-10 halott

4 - ennél több halott

24. sérültek száma: (1)

0 - nincs sérült a jelenetben

1 – egy sérült

2 – 2-5 sérült

3 – 6-10 sérült

4 - ennél több sérült

25. Képi elemek 1. távoli (totál) képben: (3) ADDITÍV!

0 - nincs

1 – halott

2 – súlyosan roncsolt halott

4 – véres, sérült ember

8 – szenvedő ember

16 – robbanás, lángok

32 – épület rombadől

64 – összetört jármű

26. Képi elemek 2. közeli képben: (3) ADDITÍV!

0 - nincs

1 – halott

2 – súlyosan roncsolt halott

4 – véres, sérült ember

8 – szenvedő ember

16 – robbanás, lángok

32 – épület rombadől

64 – összetört jármű

27. az agresszív jelenet háttere: (2)

- 1 – háború*
- 2 – bűnözők harca egymással*
- 3 – bűnözők harca a rendőrökkel vagy a jókkal*
- 4 – bűncselekmény*
- 5 – érzelmi konfliktus*
- 6 – családi konfliktus*
- 7 – iskolai, munkahelyi konfliktus*
- 8 – szexuális konfliktus*
- 9 – vallási, ideológiai, politikai ellentétek*
- 10 – etnikai, faji ellentétek*
- 11 – pszichopatológias konfliktus, elmebetegség*
- 12 – sport, játék*
- 13 – misztikus, természetfeletti lények (szörnyek, ufók stb.)*
- 14 – egyértelműen meseszerű*
- 15 – humor*
- 16 – egyéb*

28. Az erőszak áldozata(i): (2) ADDITÍV!

- 0 – nem meghatározható*
- 1 – férfiak*
- 2 – nők*
- 4 – gyerekek*
- 8 – idősek*
- 16 – fogyatékosok*
- 32 – hátrányos helyzetűek (pl. szegények, koldusok)*

29. Az erőszakos jelenet áldozata(i): (1) ADDITÍV!

- 0 – nem meghatározható*
- 1 – a konfliktusban részt vevő pozitív hős(ök)*
- 2 – a konfliktusban részt vevő negatív hős(ök)*
- 4 – a konfliktusban részt nem vevő ártatlan*

1. kódlap sorszáma				
2. műsoregység címe				
3. besorolás				
4. tévécsatorna				
5. sugárzás dátum				
6. sugárzás kezdete				
7. sugárzás vége				
8. hossza (nettó)				
9. figyelmeztető jel				
10. a műsor típusa				
11. a történet jellege				
12. erőszakos j. száma				
13. szexualitás jelenléte				
14. trágárság				
15. volt-e a műsorban?				

	16.	17.	18.	19.a	19.b	19.c	19.d	19.e	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.
1																		
2																		
3																		
4																		
5																		
6																		
7																		
8																		
9																		
10																		
11																		
12																		
13																		
14																		
15																		
16																		